

130,000 Kr. af Staten, og Anlægget kostede med Mergellejet og det hele 155—160,000 Kr., men selve Mergellejet kostede sikkert ikke over 3,000 Kr. — jeg skal ikke angive det paa Kroner og Øre—, men jeg skulde være tilbøjelig til at tro, at den ikke kostede over 2,000 Kr. Sagen er den, at Jyderne ere praktiske Folk i Handel og Vandel, det ere de jo almindelig bekendte for, og det ere Landboerne i det hele taget. Vi købte ikke et Par Tdr. Land med Mergel, men vi købte en hel Gaard, hvortil Mergellejet hørte, og saa solgte vi Gaarden, men beholdt Mergellejet og fik dog det samme eller i alt Fald næsten det samme for Gaarden, som vi havde givet. Det ærede Medlem maa huske paa, at ved et Anlæg paa 160,000 Kr. spiller 2,000 Kr. fra eller til ikke nogen stor Rolle. Det er ikke Erhvervelsen af Mergellejet, der spiller nogen stor Rolle, men det er Driften af Banen og alle de Udgifter, som Kultivering af Jorden kræver, og Forrentning og Afdrag af de nødvendige Laan. For det maa man forstaa, at Kultivering af Jorden i det Øjeblik, den foregaar, ikke er nogen synderlig lukrativ Forretning. Hvis det ærede Medlem mente det, vilde han ikke have stillet Forslaget under Nr. 48.

Derfor tror jeg, vi vilde være overordentlig daarligt hjulpe, dersom vi skulde have det ærede Medlems Forslag om Mergellejer i Stedet for den Støtte, vi ellers have faaet og maaske i Fremtiden kunne faa til Mergelbaner. Jeg ved ikke, hvor mange Mergelbaner der kan blive i Fremtiden. Man bygger jo Mergelbaner, hvor der er særlige Forhold til Stede, og hvor de ikke have Statsbaner eller andre Baner, ved Hjælp af hvilke man gennem de Bevillinger, der gives, kan faa Mergelen fragtet; thi paa disse sidste Steder behøver man ikke Mergelbaner. Men dersom det ærede Medlem og andre ærede Medlemmer kende noget til Jordbundsforholdene i Jylland, saa vide de — det kunde de vide, dersom de f. Eks. have læst Hedeselskabets Skrift, kaldet Geologiske Billeder i Jylland, fra 1866, hvori daværende Kaptajn Dalgas gav en Beskrivelse af Jordbundsforholdene i jydsk Hedeegne —, at de jydsk Hedeegne bestaa af Bakkeøer eller Bakkeknunder og Sandflader, og det er i Bakkeøerne, Mergelen findes, medens de store Sandflader ere mergellose. En saadan Sandflade er der f. Eks., hvor Grindsted Mergelbane gaar igennem, og den har en Størrelse af 6—10 Kvadratmil, og nu er det givet, at man ikke fra en saa stor Strækning kan køre med Heste og Vogn og

hente Mergelen fra Mergellejet; der skal et Anlæg til, og saadanne Steder spiller det i Virkeligheden en overordentlig ringe Rolle med selve Mergellejet, det er Baneanlægget, det kommer an paa.

Overfor den Tanke, at Staten skulde erhverve Mergellejer, som Folk kunne udnytte, enten de nu faa Mergelen ad Mergelbane, eller de selv hente det pr. Vogn, eller ad en almindelig Jernbane, vil jeg i Modsætning til det ærede Medlem for Hering (Rasmus Nielsen) stille mig noget skeptisk. Det kan være, den kan lade sig realisere paa en god Maade, men for Øjeblikket forekommer den mig at være tvivlsom. Jeg tænker naturligvis paa vore egne Forhold derhjemme, og jeg vil da sige, at dersom det Mergelleje, hvorfra vi ad en Mergelbane hente Mergel, havde været et Statsmergelleje, tror jeg, at den Værdi, det vilde have haft for os, at Staten betalte de 2—3,000 Kr., som vi have givet for det, vilde være gaaet væk ad andre Veje, men det vilde ogsaa være blevet ret dyrt for Staten at have haft dette Mergelleje. Nu kunne Forholdene naturligvis være noget forskellige ved de forskellige Mergellejer, men det er mer eller mindre saaledes, at det spiller en overordentlig stor Rolle, om man udnytter Mergellejet økonomisk, d. v. s., at man virkelig faar den Mergel, som Lejet indeholder. Det er jo saaledes de fleste Steder, at det er lettere og bekvemmere at tage den Mergel, der sidder foroven og ligger nemt for Haanden, end at gaa i Bunden, hvor man maaske skal fjerne Vand for at komme til Bunds, og naar man lader den sidde i Bunden, er den aldrig mere at faa. Vi have haft ret væsentlige Udgifter i den Henseende, men vi have maattet gøre det for at økonomisere med vor Mergel. Men dersom det var Statens Mergelleje, og Staten var forpligtet til at skaffe mere, naar det gamle var udtømt, er det et Spørgsmaal, om man havde været saa økonomisk; jeg tvivler noget derom, og man havde ikke haft saa stor Interesse i at ofre Penge for at komme til Bunds. Derfor vilde Følgen, dersom der skulde være Mening i Tingene, blive den, at der skulde være en Kontrol med Driften af Mergelgravene fra Statens Side, og dersom denne Kontrol skulde betales af Staten, blev den maaske meget dyrere end hele Mergellejet, og skulde den betales af os andre, blev den os sikkert ogsaa dyrere end selve Mergellejet. Derfor stiller jeg mig indtil videre noget skeptisk overfor Spørgsmaalet om Statens Erhvervelse af Mergellejer. Jeg er indtil vi-